

सन २०१८-१९ मध्ये शासनाने दुष्काळ जाहिर केलेल्या भागात सुरु केलेल्या जनावरांच्या चारा छावण्यांबाबत...

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्र.एससीवाय-२०१९/प्र.क्र.३०/म-७,
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, विस्तार, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १६ मे, २०१९.

- वाचा :-**
१. महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्र.एससीवाय-२०१९/ प्र.क्र.३०/ म-७, दि. २५.१.२०१९.
  २. महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्र.एससीवाय-२०१९/ प्र.क्र.३०/ म-७, दि. १३.२.२०१९.
  ३. महसूल व वन विभाग, शासन पत्र, समक्रमांक, दिनांक ०८.०३.२०१९
  ४. महसूल व वन विभाग, शासन निर्णय क्र.एससीवाय-२०१९/ प्र.क्र.३०/ म-७, दि. ०४.०५.२०१९.

प्रस्तावना -

सन २०१८ च्या खरीप मोसमात राज्यातील बहुतांश जिल्ह्यांमध्ये सरासरीपेक्षा कमी पर्जन्यमान झालेले असल्याने राज्यातील २६ जिल्ह्यांमधील १५१ तालुक्यात, या १५१ तालुक्यांव्यतिरिक्त २६८महसूली मंडळांमध्ये दुष्काळ तसेच ५४४९ गावांमध्ये दुष्काळसदश्य परिस्थिती घोषित केलेली आहे.

२. राज्यात दुष्काळी परिस्थितीमुळे त्या भागातील पशुधनासाठी आवश्यक असणारा चारा व पाणी उपलब्धतेबाबतचा गंभीर प्रश्न निर्माण होण्याची शक्यता असल्याने, दुष्काळग्रस्त भागातील जनावरांना आवश्यक असलेल्या चाच्याच्या प्रश्नावर मात करण्यासाठी संदर्भाधीन क्रमांक १ येथील शासन निर्णयान्वये राज्यातील दुष्काळी भागात आवश्यकतेनुसार जनावरांना चारा व पाणी उपलब्ध करून देण्यासाठी जनावरांच्या छावण्या उघडण्यास शासन मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच संदर्भाधीन क्रमांक २ येथील शासन निर्णयान्वये काही सुधारणा करण्यात आलेल्या आहेत. संदर्भाधीन क्रमांक ३ येथील शासन पत्रान्वये पशुधन अनुदानाचे दर सुधारित करण्यात आले आहेत व दुसरी चारा छावणी उघडण्यास मान्यता देण्याबाबत सुधारित निकष निश्चित करण्यात आले आहेत. चारा छावणी चालकांना पशुधनाच्या आधारे अनुदान देय असल्याने चारा छावण्यांमधील पशुधनाची दैनंदिन उपस्थितीची नोंद ठेवणे अत्यंत महत्वाचे आहे. अशी नोंद ठेवण्यासाठी माहिती व तंत्रज्ञानावर आधारित संगणकीय प्रणालीचा वापर अनिवार्य करण्याबाबत तसेच पशुधनांना दैनंदिन अनुज्ञेय करण्यात आलेल्या चाच्याच्या प्रमाणात वाढ करण्याचा निर्णय संदर्भाधीन शासन निर्णय क्र. ४ अन्वये घेण्यात आला आहे. दिनांक १५.५.२०१९ रोजी झालेल्या मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या बैठक क्र. १४ मध्ये राज्यातील दुष्काळाच्या अनुषंगाने राबविण्यात येत असलेल्या विविध उपाययोजनांचा आढावा घेण्यात आला. प्रामुख्याने पाणी टंचाई, चारा टंचाई या बाबीवर चर्चा करून या उपाययोजना अंमलात आणताना येणा-या अडचणी व घोरणामध्ये बदल करण्याची आवश्यकता असल्याने राज्यात सुरु केलेल्या जनावरांच्या चारा छावण्यांमधील जनावरांची Biometric नोंद करणे, चारा छावणीमध्ये दाखल झालेल्या जनावरांना देय असलेल्या अनुदान

दरामध्ये वाढ करणे व चारा छावणी सुरु करण्यासाठी जिल्हास्तरावर विहित केलेली डिपॉझीट ची रक्कम कमी करणे या धोरणांमध्ये काही बदल करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

राज्यात सुरु केलेल्या जनावरांच्या चारा छावण्यांमधील जनावरांची Biometric नोंद करणे, चारा छावणीमध्ये दाखल झालेल्या जनावरांना देय असलेल्या अनुदानाचे दर, व चारा छावणी सुरु करण्यासाठी विहित केलेल्या केलेल्या डिपॉझीट ची रक्कम याबाबत खालीलप्रमाणे कार्यपद्धती व अंमलबजावणीबाबत पुढीलप्रमाणे सुचना देण्यात येत आहेत. त्यांचे पालन करण्यात यावे.

२. राज्यात सुरु असलेल्या चारा छावण्यांमधील दाखल झालेल्या जनावरांची Biometric नोंद घेवून त्याचे व्यवस्थापन सुरक्षीतपणे करण्यासाठी शौर्य टेक्नोसॉफ्ट प्रा.लि. (Shaurya Technosoft Pvt. Ltd.) या संस्थेने विकसित केलेल्या संगणकीय प्रणाली वापरण्याबाबत सुचना देण्यात आलेल्या आहेत. या प्रणालीचा वापर करताना प्रत्येक जनावराच्या बार कोडचे स्कॅनिंग करण्यासाठी लागणारा वेळ विचारात घेता एका छावणीमध्ये असणाऱ्या जनावरांची संख्या विचारात घेतल्यास खुप वेळ लागतो. त्यामुळे या प्रणालीमध्ये जनावरांची व मालकांची अनिवार्यपणे नोंदणी झाल्यानंतर जनावरांची हजेरी दररोज न घेता आठवड्यातून एकदा घेण्यात यावी. तसेच या प्रणालीचा वापर सुरु करण्यासाठी विहित केलेल्या दिनांक १५ मे २०१९ पासून १ आठवड्याची मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

३. चारा छावणीमध्ये दाखल झालेल्या जनावरांना प्रतिदिन मोठे जनावर रु १०/- व छोटे जनावर रु ४५/- अनुदान देय आहे. दुष्काळी परिस्थिती विचारात घेता पशुधनाचे पोषण व्यवस्थित होण्यासाठी मोठे पशुधनास चाच्यासोबत प्रतिदिन ५० ग्रॅम खनिज मिश्रण व छोटे जनावरास चाच्यासोबत प्रतिदिन २५ ग्रॅम खनिज मिश्रण देणे आवश्यक आहे. तसेच वैरण खरेदी व वाहतूक यावर येणारा खर्च तसेच खनिज मिश्रणासाठी येणारा खर्च विचारात घेता प्रतिदिन देय असलेल्या अनुदानाच्या दरामध्ये वाढ करण्यात येत असून यापुढे मोठे जनावर रु १००/- प्रतिदिन व छोटे जनावर रु ५०/- प्रति दिन याप्रमाणे अनुदान दिनांक १५ मे, २०१९ पासून अनुज्ञेय राहील. या दरवाढीमुळे मोठ्या जनावरासाठी होणारा वाढीव खर्च रुपये ३० प्रतिदिन व लहान जनावरांसाठी रुपये १५ प्रतिदिन हा खर्च २२४५ २१४९ या लेखाशिर्षाखाली स्वतंत्रपणे भागविण्यात यावा व अनुदानाची मागणी करताना जिल्हाधिकारी यांनी विभागणी करून मागणी नोंदवावी.

४. राज्यात चारा छावणी सुरु करण्यासाठी जिल्हास्तरावर जिल्हाधिकारी यांनी संबंधित संस्था चालकांना डिपॉझीट रक्कम विहित केली आहे. सदर डिपॉझीटची रक्कम कमी करून ती ५ लक्ष ठेवण्यात येत आहे. सदर निर्णय नव्याने सुरु होणाऱ्या चारा छावणी चालकांसाठी लागू राहील.

५. सदर शासन निर्णय मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या दिनांक १५.०५.२०१९ रोजी झालेल्या बैठकीत घेतलेल्या निर्णयानुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०१९०५१७१५०४२६७४९९ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने सांकेतिक करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सु. ह.उमराणीकर)
उपसचिव, महसूल व वन विभाग

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. सर्व विधानसभा सदस्य / विधानपरिषद सदस्य
४. मा.मुख्य सचिव यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. प्रधान सचिव, (पदुम), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
६. सचिव, (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, औंध, पुणे
८. आयुक्त कृषि, महाराष्ट्र राज्य, मध्यवर्ती इमारत, पुणे
९. विभागीय आयुक्त (सर्व)
१०. जिल्हाधिकारी (सर्व)
११. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१३. प्रादेशिक सहआयुक्त पशुसंवर्धन (सर्व)
१४. जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त (सर्व)
१५. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी (सर्व)
१६. वित्तीय सल्लागार व सहसचिव, मदत व पुनर्वसन, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई
१७. मा.मंत्री (मदत व पूनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१८. मा. राज्यमंत्री (मदत व पूनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
१९. मा.मंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२०. मा.राज्यमंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२१. मदत व पुनर्वसन विभागातील कार्यासने (क्रमांक ३/११/आव्यप्र-१)
२२. निवड नस्ती, म-७